

ПРАВА И СЛОБОДЕ — МЕЂУНАРОДНИ И ЈУГОСЛОВЕНСКИ СТАНДАРДИ, (приредили: Војин Димитријевић и Милан Пауновић), Београдски центар за људска права, Београд, 1995, стр. 247.

„Права и слободе — међународни и југословенски стандарди” је зборник радова презентираних на стручном скупу „Међународни стандарди људских права” који је, у организацији Удружења правника Југославије, Правног факултета у Београду и Института за људска права и хуманитарно право *Raoul Wallenberg* из Лунда (Шведска), одржан крајем марта ове године у Београду. Зборник су за штампу приредили наш познати стручњак за међународно право професор др Војин Димитријевић и доцент др Милан Пауновић, са Правног факултета у Београду. Издавач овог вредног зборника је новоформирано Београдски центар за људска права, којим руководи проф. Димитријевић са сарадницима, уз помоћ *Westminster Foundation for Democracy* из Лондона.

У овом зборнику презентирани су радови које су домаћи и инострани експерти изнели на тродневном скупу у присуству осамдесетак учесника, углавном млађих правника, социолога, новинара и сарадника невладиних организација из Србије и Црне Горе, као и посебан, накнадно унет, прилог самих приређивача.

Уводну реч на тему „Природно право и људска права” дао је академик професор др Слободан Перовић, председник Удружења правника Југославије, који је у свом излагању, између осталог, нагласио да је израз „људска права”, као релативно нов израз, дошао као тековина школе природног права и истакао да је мало познато да је још у хатишерифској Србији средином прошлог века, Јован Стерија Поповић, као следбеник Канта и његовог правца тзв. рационалног или умног природног права, на крагујевачком Лицеју и Великој Школи у Београду држао курс о природном праву. Ако се право схвати и примени као природно право, онда, казаће Стерија, из таквог права произилази образац о вечном миру који се у песмама описује као златни век.

Од осталих тема одређене су: *Group and Collective Rights (dr Odlrich Adnrysek)*; Положај националних мањина на територији некадашње Југославије — право, пракса и перспективе (др Константин Обрадовић); Надзор међународних организација над поштовањем људских права (др Војин Димитријевић, др Милан Пауновић); Судска

заштита права човека — упоредно-правни преглед и стање у СРЈ (др Весна Ракић-Водинелић); Југословенско право и међународни стандарди о људским правима — нормативна анализа (др Небојша Вучинић); Прилагођавање југословенског права стандардима европске конвенције о заштити људских права (др Милан Пауновић) и Слобода мисли и изражавања (мр Бранко Милинковић). Осим тога, у панел дискусији на тему „Људска права у транзицији”, обрађена су питања: Транзиције ка људским правима (др Војин Димитријевић); Председничка (све)власт и проблеми с људским правима (мр Срђан Дармановић); Људска права у земљама у транзицији (др Мирјана Тодоровић); Људска права и слобода јавног информисања (др Стеван Лилић); Грађанин, нација и демократија (Радослав Стојановић); Еколошки аспект заштите људских права (др Вид Вукасовић) и Напомена о социјалном праву грађана и легитимитету актуелног режима у Србији (др Слободанка Недовић).

Уз све похвале овом вредном зборнику који је, према речима самих приређивача, превасходно намењен свим онима који желе да пробуде своја знања о људским правима и њиховом регулисању у југословенском, упоредном и међународном праву и који ће бити подлога за семинаре које Београдски центар за људска права намерава да организује у разним деловима наше земље, овај приказ не би био потпун а да се не истакну и још две значајне околности.

Са једне стране, велика је штета што овој збирци недостају и прилози познатог шведског експерта за људска права Јирана Меландера, односно Ролфа Ринга из Института *Raoul Wallenberg* који су такође присуствовали скупу, а са друге, што стратешки циљ Београдског центра за људска права ипак остаје у домену академске и правне расправе о људским правима, поготово у ситуацији када најелементарније слободе и права толиког броја људи на подручјима бивше Југославије вапе за делотворном акцијом и ефикасном заштитом.

Организујући самостално семинар на исту тему средином септембра у Котору, Београдски центар за људска права мораће још много напора да уложи да, осим академске дебате у предивном приморском амбијенту, достигне ону разину оперативног ангажовања у остваривању минимума стандарда у заштити елементарних људских права милионских жртава пост-југословенске трагедије и злогласног етничког чишћења (пре свега, расељених лица и избеглица, лица лишених држављанства и оних који су емигрирали јер нису хтели да учествују у овдашњим етно-сукобима), тог даноноћног ангажовања које је у овим тешким временима код нас и у свету недвосмислено афирмисао организације као што су Фонд за хуманитарно право, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, СОС телефон за жртве дискриминације Већа за људска права, Центар за антиратну акцију, Жене у црном и др.

У том смислу, Београдски центар за људска права и његови издавачки подухвати заиста заслужују нашу пуну подршку и свесрдну

помоћ на путу јасног дефинисања свог програмског профила и вредносног индентитета. Ово из разлога што академске расправе, иако неопходна претпоставка, саме по себи нису довољан одговор на горућа питања заштите људских права и слобода ако, осим дебате, не понуде нове, смеле и конструктивне опције и решења.

Проф. др Стеван Лилић

Александар Фатић: *КАЗНА КАО МЕТАФОРА*, НИУ „Службени лист СРЈ”, Београд, 1995, 111 стр.

Рад Александра Фатића, објављен под насловом „Казна као метафора” у издању угледне издавачке куће „Службени лист СРЈ”, на један необичан, крајње неортодоксан, али истовремено веома убедљив и аргументован начин, обрађује проблематику казне као посебног облика метафоричког језика или, боље речено, одређеног типа поруке којом се успоставља својеврсни, превасходно политички дијалог између популације и власти. Овакав поглед на казну, без сумње, представља значајну новину у домаћој научној литератури која се досада овим феноменом готово искључиво бавила са онтолошког становишта, сматрајући казну мање-више нужним, тј. оправданим материјалним злом које се наноси преступнику.

Мада аутор у предговору свог дела изричито напомиње да оно има карактер увода, може се без претеривања рећи да се ради о једној темељно промишљеној студији, додуше релативно малог обима, али крцкатој подстицајним идејама и оштроумним запажањима, углавном критички интонираним и заснованим на најновијим трендовима у савременим филозофским и пенолошким истраживањима.

Такође ваља истаћи да књига „Казна као метафора” има изразито интердисциплинарно обележје, јер је писана не само из филозофске перспективе, већ и са правног, политичког и социјалног гледишта, па је аутор сасвим исправно намењује како филозофима и правницима, тако и широј публици, односно „било ком читаоцу који сматра да казна заслужује да буде промишљена доследније и пажљивије него обично.” (1)

У науци кривичног права и општој и правној филозофији регистровано је до данас мноштво релевантних теорија о основу и циљу казне које, са мање или више успеха, покушавају да оправдају њену примену, која у пракси често може изгледати као крајње нехумана, па и варварска.

Тако, идеалистичка учења позната су по томе што истичу да је основ казне захтев апсолутне правде до чијег нарушавања долази

(1) Александар Фатић, *Казна као метафора*, Београд, 1995, стр. 6.